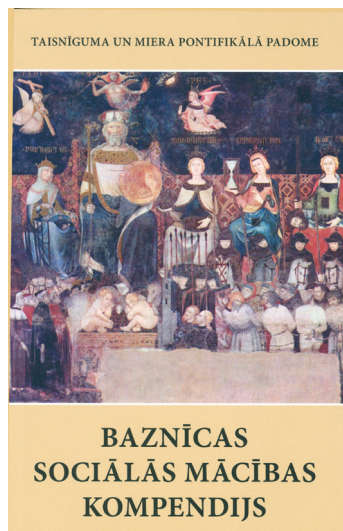

BAZNĪCAS SOCIĀLĀS MĀCĪBAS KOMPENDIJA NOZĪME

Baznīcas sociālās mācības kompendijs

Rīga, Taisnīguma un miera pontifikālā padome,
2019, 607 lpp.

Kristiešiem bieži vien ir grūti saistīt ticību ar ikdienas dzīvi, sociāliem pienākumiem un darba uzdevumiem. Ticība, protams, vispirms skar attiecības ar Dievu, taču Bībele liecina, ka Dievs atklāj sevi un savus nodomus kopienā un attiecībās, kurās, sākot ar ģimenes un savas tautas pieredzi, cilvēks gūst savu identitāti, to pauž un nostiprina. Ticība, līdz ar to, attiecas ne tikai uz Dieva, bet arī paša cilvēka identitāti visās tās individuālajās un sociālajās izpausmēs.

Cilvēka identitāti gadsimtu gaitā veidojusi sociāli kulturālā vide, kura kļuvusi ļoti mainīga dažādu intelektuālo, ekonomisko un pēdējā laikā arī globālo procesu iespaidā. Baznīcas sociālā mācība sāka attīstīties 19. gadsimta beigās kā atbilde uz akūtām cilvēku sociālajām vajadzībām neatkarīgi no konfesiju piederības. Šīs mācības pamatā atrodamas atziņas, kuras ir saprotamas un

pieņemamas visiem: cilvēka cieņa un tiesības, taisnība un miers, ģimene un sabiedrība, valsts un reliģiskā brīvība, darbs un ekonomika, politika un apkārtējā vide, individuālais un kopējais labums, starptautiskās attiecības un globālie procesi.

Šīs atziņas izvērsums laika gaitā un ir apkopotas Baznīcas sociālās mācības kompendijā, kas sākotnēji iznāca 2004. gadā un tagad ir pieejams arī latviešu valodā. Nav viegli īsumā paust šī krājuma 583 paragrāfus, kuri ir pieejami trīs daļās un divpadsmit nodaļās. Būtībā te ir runa par cilvēka visaptverošu attīstību jebkurā individuālā lēmumu pieņemšanas jomā un sociālās daudzlīmeņa attiecībās. Sākumā ir akcentēta cilvēka identitāte, kas pārsniedz tikai psihosomatiskās izpausmes un pastāv ticības attiecībās ar Jēzu Kristu, tātad iekšējā saiknē ar viņu un gatavībā atbildēt viņa aicinājumam. Tikai tad, kad

kristietis uzticīgi saglabā savu identitāti, tas var veidot sabiedrību, kas ir pilnīgā saskaņā ar cilvēka patiesību un cieņu. Ar savas identitātes spēku kristietis un katrs labas gribas cilvēks spēj aizvien efektīvāk darboties sabiedrības labā.

Ikdienas lēmumu un pienākumu saskaņošana ar savu ticību nekavē kristieti būt klātesošam sociālos procesos un tos veidot. Cilvēka personas briedums, cita starpā, izpaužas arī tanī, ka viņš ņem aktīvu līdzdalību sabiedrībā notiekošajos procesos un dod savu ieguldījumu, lai šī sabiedrība arvien lielākā mērā kļūst par īstu personu kopību. Komentārs cenšas pierādīt un pamatot, ka ticība piedāvā derīgas vadlīnijas, kā atbildīgi un auglīgi sniegt savu ieguldījumu sabiedrības vispusīgā attīstībā; komentārs sniedz objektīvus izvērtēšanas kritērijus sirdsapziņai, pēc kuras cilvēkam jāvadās savās morālās izvēlēs. Ticība pilnveido to, ko cilvēks ar savu domāšanu var saprast par sevi un savu sociālo dzīvi, atbrīvojot to no iespējamiem maldiem, vienpusīgas ideoloģiskas uztveres. Tieši visa patiesība par cilvēku un no šīs patiesības izrietošās vispārējās un absolūtās morālās prasības veido pamatvadlīnijas konkrētās kristiešu izvēlēs sabiedrībā. Sociālo jautājumu risinājums pastāv tajā, lai darītu dzīvi cilvēcīgāku, tāpēc jebkāda neskaidrība, divdomība un kompromiss uzskatos par cilvēku ļoti negatīvi ietekmē katru sociālās dzīves aspektu. Ja kristietis sociālā darbībā nevada integrāls skatījums uz cilvēku, tad pat pie daļēju un tehnisku atsevišķu problēmu risināšanas sabiedrība nekļūst cilvēcīgāka, drīzāk cilvēku var viegli manipulēt viņa vai viņas subjektīvo interešu un pieredzes dēļ; tad var arī to savtīgi izmantot uz citu rēķina.

Komentārs piedāvā izpratnei un dialogam sabiedrībā racionālu pamatbāzi, kas ir pirms jebkāda veida pluralisma un kas vienīgā ļauj daudzveidībai sociāli kulturālās atšķirībās būt ne tikai atbilstoši, bet arī vēlamai un rezultatīvai. Šī vienotība pastāv uzticībā integrālai patiesībai par cilvēku un morāla-

jām prasībām un normām, kas no tās izriet. Pluralisma vārdā kristietis nedrīkst pieņemt tādus lēmumus vai virzīt tādus procesus, kuri nesaskaņotos ar kristīgo ticību vai ar būtiskajām vispārcilvēciskajām vērtībām, jo tas praktiski nozīmētu atnest savu kristīgo identitāti, mudināt teorijā un praksē atzīt tādu sabiedrības skatījumu, kas pretojas dziļākajām cilvēka prasībām.

Saskaņa ar saviem principiem un konsekventa rosinoša darbība ir neatvietojami nosacījumi tam, lai kristieši varētu celt cilvēkam un Dieva plānam atbilstošu sabiedrību. Baznīcas sociālā mācība parāda, kā tas kļūst iespējams uz kristīgās ticības un antropoloģijas universālas vērtības pamata, atzīstot to svarīgumu katrā dzīves aspektā. Jēzū Kristū cilvēks gūst savu uz transcendenci atvērtu un reizē konkrētā vēsturiskā realitātē balstītu identitāti. Tieši šīs antropoloģijas ietvaros Baznīcas sociālo mācību nevar stādīt priekšā kā vienu ideoloģiju no daudzām vai kādu "vidusceļu" starp citām politiskām un sociālām iecerēm. Tā jāuztver kā īpašas morāli teoloģiskas zināšanas, kas izriet no Dieva un tiek sniegtas cilvēkam viņa vispusīgai attīstībai.

Baznīcas sociālās mācības un tās izdotā Komentārija nozīme jāskata arī no kristīgās ētikas viedokļa. Pašlaik ir stipra tendence "privatizēt" ētiku un noliegt kristīgai morālai vēstij publisko nozīmi. Baznīcas sociālā mācība nepieļauj šādu privatizāciju, jo dara skaidrus ticības sociālos aspektus un norāda ētiskās sekas cilvēka uzvedībai, tā kā katrs cilvēks individuāli un sociāli ir būtiski saistīts ar objektīvu patiesību un ētika stāv pāri politikas, ekonomikas un tehnoloģijas sfērām. Baznīcas sociālā mācība uzsver morālo kvalitāti kā neizbēgamu nosacījumu Eiropas nākotnes veidošanā, lai mūsu kontinentā iestātos patiess miers, brīvība un cerība.

Pašlaik Rietumu pasaulē novērojam spēcīgas šķelšanās un polarizācijas tendences. Katram neatkarīgi no politiskās pārliecības būtu jāpieņem, ka bez kopīgas dialoga platformas tālāka valstu attīstība nav iespējama.

Ekonomiskie un politiskie izaicinājumi pieprasa drosmi atgriezt savā atbilstošā vietā gan mērķi (cilvēku), gan līdzekļus (ekonomiku un politiku). Naudai un citiem politiski ekonomiskajiem līdzekļiem ir jākalpo, nevis jāvalda, ņemot vērā to, ka tieši brīva un nesavtīga solidaritāte sekmē atbilstošus sadarbības mehānismus un pat brāliskuma iespējas globālajā ekonomikā.

Jebkuras politiskas un ekonomiskas darbības centrā liekams cilvēks, jo tieši cilvēks ir īstākais resurss un arī galīgais mērķis politikai un ekonomikai. Tātad Baznīcas sociālās

mācības kompendijs iestājas par cilvēcību un brālību sociālā dzīvē, tas tiek piedāvāts visiem labas gribas cilvēkiem, katrai domājošai būtnei, lai mēs pārvarētu šķēršļus vispusīgai attīstībai mūsu zemē. Kompendijs ir kā ierosme katram dziļāk uztvert un vairāk iesaistīties visā, kas mūs vieno kā latviešus, eiropiešus, savas zemes patriotus, savas tautas dzīvības spēka uzturētājus.

Zbignevs Stankevičs
Romans Katoļu Baznīcas Rīgas
arhibīskaps-metropolīts